

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 348

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-422-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych...	13
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Efekty produkcji gospodarstw w Polsce w odniesieniu do WPR w latach 2005-2008	22
Marek Chrzanowski: Wykorzystanie analizy przepływów międzygałęziowych do badania obszarów kooperacji w gospodarce regionu na przykładzie województwa lubelskiego	34
Paweł Dziekański: Metoda taksonomiczna w ocenie środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego.....	44
Monika Fabińska: Prorozwojowa gotowość polskich MŚP do absorpcji wsparcia w ramach nowej perspektywy programowej 2014-2020.....	54
Małgorzata Fronczek: Przewaga komparatywna Polski w handlu z Chinami w latach 1995-2012	66
Małgorzata Gasz: Reguły nowego modelu zarządzania gospodarczego na tle kondycji ekonomicznej państw Unii Europejskiej	76
Alina Grynia: Obciążenia fiskalne a konkurencyjność litewskich przedsiębiorstw	91
Anna Jankowska: Struktura obszarowa gospodarstw w krajach bałkańskich kandydujących do UE.....	103
Elżbieta Jantoni-Drozdowska, Maciej Stępiński: Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020.....	112
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji	124
Dariusz Klimek: Transakcje offsetowe jako instrument polityki ekonomicznej w Polsce	134
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności gospodarki	145
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Możliwości finansowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020 w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.....	157
Renata Lisowska: Wpływ otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach rozwiniętych i zmarginalizowanych ...	172
Agnieszka Malkowska: Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w województwie zachodniopomorskim	181
Arkadiusz Malkowski: Mały ruch graniczny jako element kształtowania współpracy transgranicznej.....	190
Natalia Mańkowska: E-administracja a efektywność sektora publicznego...	200

Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Koncepcja usprawnienia procesu ofertowania w przetargach publicznych.....	210
Elżbieta Izabela Misiewicz: Łączne opodatkowania dochodów małżonków – preferencja podatkowa wspierająca rodzinę.....	220
Andrzej Miszczuk: Dystans instytucjonalny jako uwarunkowanie rozwoju regionów przygranicznych.....	230
Karolina Olejniczak: Polityka klastrów w regionach jako wzmacnianie konkurencyjności MSP.....	239
Małgorzata Pawłowska: Wpływ kapitału zagranicznego oraz własności państwowej na zmiany konkurencji w polskim sektorze bankowym.....	249
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problem starzejącego się społeczeństwa w dokumentach strategicznych wybranych polskich województw	263
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Social issues in the program's documents of Polish political parties in the elections to the European Parliament of the VIII term.....	274
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy a ceny ziemi rolniczej na przykładzie wybranych państw z Unii Europejskiej	285
Piotr Podsiadło: Pomoc regionalna jako przykład dopuszczalnej warunkowo pomocy publicznej w Unii Europejskiej.....	297
Gabriela Przesławska: Instytucjonalne aspekty w aktualnej debacie ekonomicznej.....	309
Małgorzata Raczkowska: Nierówności ekonomiczne w krajach europejskich.....	319
Jarosław Ropęga: Ograniczenia małych firm w wykorzystaniu zewnętrznych źródeł wsparcia dla ich przetrwania	328
Jerzy Sokolowski: Strategie sprzedaży ofert turystycznych biur podróży.....	339
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Bariery rozwoju przedsiębiorczości sektora MSP na przykładzie województwa lubelskiego.....	349
Andrzej Szuwarzyński: Model DEA do oceny efektywności funkcjonowania publicznych uniwersytetów w Polsce	361
Dariusz Tłoczyński: Accessibility jako instrument kształtowania polskiego rynku usług transportu lotniczego	371
Agnieszka Tomczak: Konwergencja czy dywergencja – kierunki zmian w polityce monetarnej po 1999 r.	384
Adam Wasilewski: Skuteczność wybranych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich w Polsce....	394
Anetta Waśniewska: Potencjał społeczny gmin Zalewu Wiślanego w latach 2003-2012.....	404
Grażyna Węgrzyn: Źródła informacji dla działalności innowacyjnej w Unii Europejskiej.....	415

Lucyna Wojcieszka: Społeczna odpowiedzialność biznesu wybranych banków komercyjnych na świecie – ocena wymiarów CSR.....	424
Jarosław Wołkonowski: Przyczyny i struktura emigracji obywateli Litwy w okresie 2003-2013	437
Urszula Zagóra-Jonszta: Proces polonizacji górnośląskiego przemysłu w latach 30. XX wieku	449

Summaries

Franciszek Adamczuk: Diffusion of innovation in cross-border regions	21
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Effects of farms production in Poland with respect to the CAP in the period of 2005-2008	33
Marek Chrzanowski: The use of input-output analysis for the cooperation areas determination in regions on the basis of Lubelskie Voivodeship.....	43
Paweł Dziekański: Taxonomic method in the examination for environmental competitiveness of poviats of Świętokrzyski Voivodeship	53
Monika Fabińska: Pro-development readiness of Polish SMEs for absorption of support under the new programming perspective 2014-2020	65
Małgorzata Fronczek: Revealed Comparative Advantage of Poland in trade with China in the years 1995-2012	75
Małgorzata Gasz: Rules of the new economic model management against economic condition of the European Union states	89
Alina Grynia: Fiscal charges and competitiveness of Lithuanian enterprises	102
Anna Jankowska: The structure of holdings in the Balkan states candidating to the European Union	111
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Forms of activation of long-term unemployed in the context of the Europe 2020 strategy	123
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The bank tax: an assessment of implementation in the EU member states	133
Dariusz Klimek: Offsets – an instrument of economic policy in Poland	144
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: The European Union activities to improve the regions competitiveness.....	156
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Opportunities of financing the development of rural areas in the years 2014-2020 within the frames of cohesion policy and Common Agricultural Policy	171
Renata Lisowska: Impact of the regional environment on the development of small and medium-sized enterprises in developed and marginalised areas	180
Agnieszka Malkowska: The Program INTERREG IVA as an instrument to support tourism in the West Pomeranian Voivodeship	189

Arkadiusz Malkowski: The small cross-border movement as an element of the cross-border co-operation.....	199
Natalia Mańkowska: E-government and the efficiency of public sector	209
Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Concept of public procurement offering process improvement	219
Elżbieta Izabela Misiewicz: Joint taxation of spouses – tax allowance supporting family	229
Andrzej Mischczuk: Institutional distance as a condition for the development of cross-border regions	238
Karolina Olejniczak: Cluster policy in the regions as strengthening the competitiveness of SME	248
Małgorzata Pawłowska: The impact of foreign capital and state capital on competition in the Polish banking sector	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Aging population in strategic documents of selected Polish voivodeships	273
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problematyka społeczna w dokumentach programowych polskich ugrupowań politycznych w wyborach do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji ...	284
Robert Pietrzykowski: Economic development and agricultural land prices in selected countries of the European Union.....	296
Piotr Podsiadło: Regional aid as an example of permitted conditionally state aid in the European Union	308
Gabriela Przesławska: Institutional aspects in contemporary economic debate	318
Małgorzata Raczkowska: Economic inequality in the European countries ..	327
Jarosław Ropega: Limitations of small firms in using external sources of support for their survival	337
Jerzy Sokolowski: Strategies for the sale of tourist travel agencies offers	348
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Barriers to the development of enterprise of SMEs sector on the example of the Lublin Voivodeship ..	360
Andrzej Szuwarzyński: DEA model to evaluate the efficiency of the public universities in Poland.....	370
Dariusz Tłoczyński: Accessibility as an instrument for shaping Polish air transport market	383
Agnieszka Tomczak: Convergence or divergence – directions of the monetary policy development after the year 1999	393
Adam Wasilewski: Effectiveness of selected financial instruments supporting entrepreneurship development in rural counties of Poland	403
Anetta Waśniewska: Social potential of communities of the Vistula Lagoon in 2003-2012	414
Grażyna Węgrzyn: Sources of information on innovation within the European Union	423

Lucyna Wojcieszka: CSR of selected commercial banks in the world – dimensions of CSR ratings	436
Jarosław Wolkonowski: Causes and structure of emigration of Lithuania citizens in the period between 2003 and 2013.....	448
Urszula Zagóra-Jonszta: The process of Polonization of Upper Silesian industry in the 30s of the twentieth century.....	458

Elżbieta Izabela Misiewicz

Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: elzbieta-misiewicz@wp.pl

ŁĄCZNE OPODATKOWANIE DOCHODÓW MAŁŻONKÓW – PREFERENCJA PODATKOWA WSPIERAJĄCA RODZINĘ

Streszczenie: Łączne opodatkowanie dochodów małżonków to jedna z preferencji podatkowych, funkcjonująca na mocy przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 roku. Zasada łączenia dochodów krewnych obowiązywała w polskim ustawodawstwie już w okresie międzywojennym, została ona utrzymana także po II wojnie światowej, zmienił się jednak jej zakres. W publikacji opisano warunki określające wspólne rozliczanie się małżonków oraz przypadki obrazujące wpływ indywidualnego i łącznego opodatkowania na wysokość ponoszonych przez małżeństwa obciążeń podatkowych. Ukazano korzyści podatnika, który rozlicza się wspólnie z małżonkiem, a także przedstawiono wpływ łącznego rozliczania się małżonków na sytuację finansową budżetu państwa. Stałe, duże zainteresowanie łącznym opodatkowaniem dochodów wynika nie tylko z chęci obniżenia płaconych przez małżonków podatków, ale także ograniczenia formalności związanych z rozliczeniem podatku dochodowego.

Słowa kluczowe: łączne opodatkowanie dochodów małżonków, podatek dochodowy od osób fizycznych, preferencje podatkowe.

DOI: 10.15611/pn.2014.348.20

1. Wstęp

Wśród wielu elementów mających wpływ na wysokość obciążeń podatkiem dochodów rodziny, tj. system ulg, zwolnień, odliczeń, bardzo ważne miejsce zajmuje sposób traktowania dochodów małżonków (łączne lub rozdzielne opodatkowanie).

Zasada łączenia dochodów krewnych nie jest żadnym *novum*, obowiązywała ona w polskim ustawodawstwie już w okresie międzywojennym, została ona utrzymana także po II wojnie światowej, zmienił się jednak jej zakres.

W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych z 1991 roku w art. 6 ust. 1 wprowadzono zasadę odrębnego opodatkowania dochodów małżonków z jednoczesną możliwością wyboru formuły wspólnego opodatkowania osiągniętych przez współmałżonków dochodów (art. 6, ust. 2 u.p.d.o.f.).

Działanie ustawodawcy, który uwzględnił w przepisach możliwość łącznego opodatkowania dochodów małżonków może być rozpatrywane jako wynik realizacji konstytucyjnej zasady ochrony rodziny i małżeństwa, zgodnie z którą państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny¹, ale także jako możliwość złagodzenia skutków progresji podatkowej w sytuacji dysproporcji zarobkowej małżonków.

Celem artykułu jest ukazanie korzyści osiąganych przez podatników, którzy rozliczają się łącznie z małżonkiem. Realizując cel, omówiono kilka przypadków obrazujących wpływ indywidualnego oraz wspólnego opodatkowania na wysokość ponoszonych przez małżeństwa obciążeń podatkowych, a także przeprowadzono analizę danych statystycznych dotyczących kwot preferencji podatkowych w latach 1993-2012 związanych z łącznym opodatkowaniem dochodów małżonków. Dane, na których bazowano, pochodzą z Ministerstwa Finansów.

2. Warunki wspólnego opodatkowania dochodów małżonków

Aby współmałżonkowie mogli skorzystać z łącznego opodatkowania dochodów, muszą być spełnione równocześnie wszystkie wymagane przepisami prawa następujące warunki²:

- małżonkowie podlegają nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu,
- pomiędzy małżonkami istnieje wspólnota majątkowa³, a także pozostają oni w związku małżeńskim przez cały rok podatkowy,
- do żadnego z małżonków nie mają zastosowania przepisy ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne oraz osiągnięte przez nich dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej nie są opodatkowane 19% podatkiem liniowym,
- małżonkowie składają wniosek o łączne opodatkowanie dochodów we wspólnym zeznaniu podatkowym dostarczonym do urzędu skarbowego w terminie ustawowym, czyli do 30 kwietnia⁴ roku następującego po roku podatkowym.

¹ K. Świąch, *Pozycja rodziny w polskim prawie podatkowym*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013, s.135.

² Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991r. (DzU 2000 r., nr 14, poz. 176 ze zm.), art. 6, ust. 2.

³ W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych nie został jednoznacznie określony okres przez który musi istnieć wspólnota majątkowa by małżonkowie rozliczali się łącznie. Często urzędy skarbowe udzielały w tej sprawie sprzecznych wyjaśnień. W końcu głos zabrało Ministerstwo Finansów, które uznało, że małżonkowie, którzy chcą się wspólnie opodatkować, muszą przez cały rok pozostawać we wspólności majątkowej. Szerzej. w: M. Goettel, *Niektóre aspekty wspólnego opodatkowania małżonków*, „Przegląd Podatkowy” 2001, nr 4, s. 29-30.

⁴ Nie zawsze ostatnim dniem składania formularzy PIT jest 30 kwietnia. Jeżeli 30 kwietnia wypada w dzień wolny od pracy, to zgodnie z zasadami określonymi w Ordynacji podatkowej termin zostaje przesunięty na następny dzień. Kolejny dzień to 1 maja, czyli dzień wolny od pracy. Oznacza

Warunki dotyczące wspólnego opodatkowania od dnia 1 stycznia 2009 roku, lecz z mocą od dnia 1 stycznia 2008 roku odnoszą się również do⁵: małżonków, którzy mają miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, w państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo Konfederacji Szwajcarskiej oraz do małżonków, z których jeden podlega nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu w Rzeczypospolitej Polskiej, a drugi ma miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo Konfederacji Szwajcarskiej. Zastosowanie powyższych przepisów dotyczących łącznego opodatkowania możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy co najmniej 75%⁶ całkowitego przychodu osiągniętego przez oboje małżonków w danym roku podatkowym podlega opodatkowaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz miejsce zamieszkania dla celów podatkowych udokumentowane zostało certyfikatem rezydencji dołączonym do zeznania podatkowego.

Zgodnie z ustawą nieograniczony obowiązek podatkowy ciąży na osobach fizycznych, które posiadają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ośrodki interesów życiowych lub też przebywają w Polsce dłużej niż 183 dni w roku podatkowym. Osoby te zobligowane są do płacenia w Polsce podatku dochodowego od całości osiągniętych dochodów bez względu na miejsce położenia ich źródeł⁷.

Wspólność majątkowa powstaje z mocy prawa w chwili zawarcia związku małżeńskiego. Możliwość łącznego opodatkowania wyklucza natomiast rozdzielną majątkową (intercya), pozostawanie przez małżonków w separacji, a także zawarcie w ciągu roku podatkowego umowy majątkowej wprowadzającej rozdzielną majątkową lub ograniczającą wspólność.

Na podstawie art. 6a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych wniosek o łączne opodatkowanie dochodów małżonków, między którymi istniała w roku podatkowym wspólność majątkowa, może być złożony przez podatnika, który⁸:

- zawarł związek małżeński przed rozpoczęciem roku podatkowego, a jego małżonek zmarł w trakcie roku podatkowego,
- pozostawał w związku małżeńskim przez cały rok podatkowy, a jego małżonek zmarł po upływie roku podatkowego, ale przed złożeniem zeznania podatkowego.

to, że termin ulega kolejnemu przesunięciu i że czas na złożenie formularzy PIT mija dopiero 2 maja o północy.

⁵ Art. 6 ust. 2 i 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. z późniejszymi zmianami. Przewidujący tę zmianę projekt nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nosi datę 17 września 2008 r. i jest reakcją na zarzuty Komisji Europejskiej, że Polska nie dopełniła zobowiązań traktatowych.

⁶ Jest to dość wysoki próg, jednak w niektórych krajach Unii Europejskiej wynosi on aż 90%. Zob. M. Pogroszewska, *Korzystne rozwiązania dla cudzoziemców*, „Rzeczpospolita”, 31.03.2009.

⁷ Szerzej art. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991r. z późniejszymi zmianami.

⁸ Wyjątki te zostały wprowadzone od roku 2005 w związku z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 maja 2004 r., sygn. akt K 8/03, OTK 2004, nr 5.

Oczywiście wspólne rozliczenie jest możliwe, jeśli w chwili śmierci małżonka były spełnione pozostałe warunki uprawniające do łącznego opodatkowania dochodów.

Przy stosowaniu preferencji dotyczącej wspólnego rozliczania się bierze się pod uwagę także sposób opodatkowania dochodów małżonków. Małżonkowie mogą dokonać łącznego rozliczenia tylko wtedy, gdy ich dochody opodatkowane są wyłącznie według skali podatkowej. Wystarczy, że mąż albo żona prowadzą działalność gospodarczą i opłacają podatek według stawki liniowej, ryczałtu lub karty podatkowej, wówczas nie mogą oni skorzystać z łącznego opodatkowania dochodów. Wspólne opodatkowanie nie jest możliwe nawet wtedy, gdy z działalności tej małżonek nie uzyskuje żadnych przychodów.

Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych małżonkowie, którzy chcą skorzystać z łącznego rozliczenia podatku dochodowego muszą złożyć oświadczenie, że zamierzają rozliczyć się na preferencyjnych warunkach. W praktyce polega to na zaznaczeniu odpowiedniego kwadratu w zeznaniu PIT-36 lub PIT-37, podpisaniu formularza przez męża lub żonę oraz przekazaniu go do urzędu skarbowego w ustalonym przepisami prawa terminie. W przypadku gdy formularz PIT zostanie złożony do urzędu skarbowego po terminie, wówczas małżonkowie nie mogą skorzystać z preferencyjnego opodatkowania dochodów⁹.

3. Łączne a indywidualne opodatkowanie dochodów małżonków

Nie zawsze łączne opodatkowanie dochodów małżonków pozwala na zmniejszenie należności podatkowych. Na pewno dzieje się tak, gdy małżonkowie osiągają dochody opodatkowane według różnych stawek odpowiadających poszczególnym progom dochodowym. Żeby stwierdzić, kiedy wspólne opodatkowanie dochodów jest korzystne, przeanalizowano kilka przypadków. W prowadzonych obliczeniach nie uwzględniono ulg oraz składek na powszechnie ubezpieczenia zdrowotne, chodziło jedynie o pokazanie różnic w wysokości obciążeń podatkowych małżonków rozliczających się wspólnie oraz indywidualnie.

W analizie przypadków posłużono się średnimi dochodami (są to przeciętne dochody po odliczeniu składki na ubezpieczenia społeczne) wyznaczonymi na podstawie danych pochodzących z *Informacji dotyczącej rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2012 rok*, opublikowanymi przez Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów. Wyliczony średni dochód w pierwszym progu podatkowym w 2012 roku był równy 22 893 zł (podatek 3565 zł), zaś w drugim 149 447 zł (podatek 35 293 zł).

Opierając się na powyższych danych (przeciętnym dochodzie i przeciętnym podatku w poszczególnych progach podatkowych), przeanalizowano następujące przypadki:

⁹ Zob. K. Piłat, *Rozliczając się z mężem, można wiele zyskać*, „Rzeczpospolita”, 31.03.2009.

Przypadek 1

Jeden z małżonków osiąga dochód mieszczący się w pierwszym progu podatkowym, a jego współmałżonek dochód należący do drugiego progu podatkowego.

Przeciętny podatek wyliczony przy założeniu, że małżonkowie rozliczają się indywidualnie: $3565\text{zł} + 35\,293\text{ zł} = \mathbf{38\,858\text{ zł}}$.

Przy wspólnym opodatkowaniu dochód obojga małżonków – 172 340 zł.

Podstawa opodatkowania (łącznie dochód podzielony przez dwa) – 86 170 zł.

Podatek należny (obliczony według skali i pomnożony przez dwa) – **30 089 zł**.

Oszczędność przy łącznym opodatkowaniu w stosunku do indywidualnego rozliczania się małżonków wynosi: **8769 zł**.

Przypadek 2

Jeden z małżonków nie osiąga dochodu, a jego współmałżonek wykazuje dochód z drugiego progu podatkowego.

Przeciętny podatek wyliczony przy założeniu, że małżonkowie rozliczają się indywidualnie: $0\text{ zł} + 35\,293\text{ zł} = \mathbf{35\,293\text{ zł}}$.

Przy wspólnym opodatkowaniu dochód obojga małżonków – 149 447 zł.

Podstawa opodatkowania (łącznie dochód podzielony przez dwa) – 74 723,5 zł.

Podatek należny (obliczony według skali i pomnożony przez dwa) – **12 894 zł**.

Oszczędność przy łącznym opodatkowaniu w stosunku do indywidualnego rozliczania się małżonków wynosi: **22 399 zł**.

Przypadek 3

Małżonkowie osiągają dochody mieszczące się w pierwszym progu podatkowym, z tym że jeden z małżonków wykazuje dochód 3000 zł, czyli nie wyższy niż kwota wolna od podatku, która w 2012 roku wynosiła 3091 zł.

Przeciętny podatek wyliczony przy założeniu, że małżonkowie rozliczają się indywidualnie: $0\text{ zł} + 3565\text{ zł} = \mathbf{3565\text{ zł}}$.

Przy wspólnym opodatkowaniu dochód obojga małżonków – 25 893 zł.

Podstawa opodatkowania (łącznie dochód podzielony przez dwa) – 12 946,5 zł.

Podatek należny (obliczony według skali i pomnożony przez dwa) – **3549 zł**.

Oszczędność przy łącznym opodatkowaniu w stosunku do indywidualnego rozliczania się małżonków wynosi: **16,3 zł**.

Przypadek 4¹⁰

Małżonkowie osiągają dochody mieszczące się w pierwszym progu podatkowym i są one wyższe od kwoty wolnej od podatku.

Przeciętny podatek wyliczony przy założeniu, że małżonkowie rozliczają się indywidualnie: $3565\text{ zł} + 3565\text{ zł} = \mathbf{7130\text{ zł}}$.

Przy wspólnym opodatkowaniu dochód obojga małżonków – 45 786 zł.

---

¹⁰ W tym przypadku założono, że średni dochód małżonków jest jednakowy. Jeżeli dochody współmałżonków są różnej wysokości ale mieszczą się w tym samym przedziale podatkowym (z wyjątkiem sytuacji z przypadku 3), wtedy niezależnie od tego, czy małżonkowie rozliczą się z fiskusem indywidualnie, czy skorzystają z łącznego opodatkowania, wysokość podatku przekazanego do urzędu skarbowego jest dokładnie taka sama.

Podstawa opodatkowania (łącznie dochód podzielony przez dwa) – 22 893 zł.

Podatek należny (obliczony według skali i pomnożony przez dwa) – **7130 zł**.

Oszczędność przy łącznym opodatkowaniu w stosunku do indywidualnego rozliczania się małżonków wynosi: **0 zł**.

Analizując otrzymane wyniki, w prawie każdym z powyższych przypadków, za wyjątkiem czwartego, uzyskano potwierdzenie, że bardziej korzystne, pod względem ekonomicznym, od rozliczania indywidualnego jest łączne opodatkowanie dochodów małżonków. Oczywiście, tak jak należało przypuszczać, najkorzystniejsza sytuacja występuje wtedy, gdy tylko jeden z małżonków osiąga dochód. W pozostałych przypadkach, w których każdy z małżonków wykazuje dochód, najwięcej na wspólnym opodatkowaniu korzystają osoby, których dochody podlegały opodatkowaniu według różnych skal podatkowych. Nawet gdy dochody obydwu małżonków opodatkowane są tą samą stawką (przypadek) podatnicy przy łącznym opodatkowaniu płacą niższy podatek. Dzieje się tak tylko wtedy, gdy dochody męża i żony podlegają opodatkowaniu według najniższej stawki i gdy jeden z małżonków uzyskuje dochód nie wyższy niż kwota wolna od podatku.

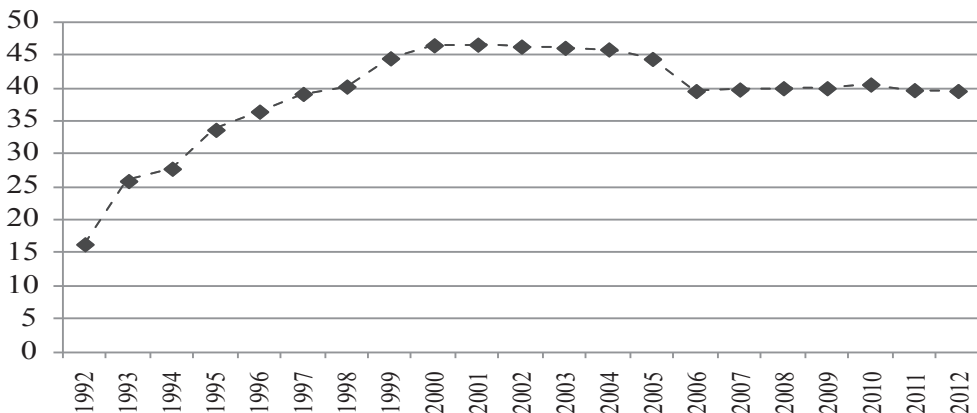
Istnieją także sytuacje, w których wspólne rozliczenie małżonków nie zawsze jest korzystne. Szczególnie trzeba uważać, gdy jeden z małżonków uzyskiwał dochody z zagranicy, a drugi w Polsce. W takim wypadku w zeznaniu rocznym konieczne jest zastosowanie odpowiedniej metody unikania podwójnego opodatkowania.

4. Łączne opodatkowanie małżonków – wyniki analiz

W pierwszym roku obowiązywania przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych udział podatników korzystających ze wspólnego opodatkowania dochodów z małżonkiem wyniósł 16,34% i aż do roku 2000 udział ten systematycznie rósł (zob. rys. 1). W latach 2000-2004 około 46% podatników rozliczyło swoje dochody łącznie z małżonkiem. W roku 2006 nastąpił spadek udziału podatników którzy korzystali z preferencyjnego opodatkowania dochodów do 39,58% i w kolejnych latach aż do 2012 roku udział ten kształtował się na podobnym poziomie i wynosił około 40%.

Największy wzrost liczby podatników rozliczających swoje dochody wspólnie z małżonkiem nastąpił w roku 1993. Wzrost ten przede wszystkim związany był z rozpowszechnieniem się wiedzy wśród podatników na temat warunków i możliwości skorzystania z łącznego opodatkowania. Na zmniejszenie zainteresowania podatników łącznym rozliczaniem z małżonkiem po roku 2004 miało wpływ wiele czynników, m.in.: niepokojący wzrost liczby rozwodów oraz spadek liczby zawieranych małżeństw, masowa emigracja zarobkowa, która nasiliła się po maju 2004 roku, kiedy to Polska dołączyła do krajów Wspólnoty Europejskiej, wprowadzenie w 2004 roku stawki liniowej (19%) dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, wybór której uniemożliwia małżonkom korzystanie z przywileju łącznego opodatkowania oraz wejście w życie ustawy o dostępie do informa-

cji publicznej z dnia 6 września 2001 r. (DzU nr 112, poz. 1198 ze zm.). Zgodnie z zapisami tej ustawy, władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne powinny udostępniać informacje na temat majątku, którym dysponują¹¹. Informacje te są ogólnodostępne i często publikowane m.in.: w prasie. Wejście w życie przepisów tej ustawy z pewnością miało wpływ na zmniejszenie liczby małżonków składających wspólne zeznanie podatkowe¹², chociażby ze względu na chęć ograniczenia informacji podawanych do wiadomości publicznej. Największy spadek liczby podatników, którzy skorzystali z łącznego opodatkowania z małżonkiem, o około 10%, nastąpił w 2006 roku. Spadek ten spowodowany był niewątpliwie rosnącą liczbą rozwodów (wzrost o 20% w roku 2005 w porównaniu do 2004 oraz o około 6% w roku 2006 w stosunku do roku 2005), ale także stale rosnącą liczbą podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się według zasad ogólnych, którzy od 2004 roku decydować mogli o sposobie opodatkowania prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej i chętniej niż skalę podatkową wybierali 19-procentową stawkę liniową.

Rys. 1. Udział podatników rozliczających się wspólnie z małżonkiem w stosunku do ogółu podatników (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacji dotyczących rozliczania podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na ogólnych zasadach za lata 1992-2012*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków Dochodowych.

Efektem łącznego opodatkowania dochodów małżonków jest nie tylko zwiększenie poziomu korzyści dla podatnika, a tym samym dla jego rodziny, ale także

¹¹ Art. 6, ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (DzU z 2001, nr 112, poz. 1198).

¹² Od roku 2002 zaczął się sukcesywny spadek udziału podatników rozliczających się wspólnie, w stosunku do ogółu podatników opodatkowanych według skali (zob. rys. 1). Do roku 2012 udział ten nigdy nie osiągnął pułapu, który miał miejsce przed wejściem w życie ustawy o dostępie do informacji publicznej.

zmniejszenie wpływów podatkowych do budżetu państwa. Informacje o skutkach budżetowych wynikających ze wspólnego opodatkowania małżonków umieszczono w tabeli 1. W latach 1993-2012, w związku z rosnącą liczbą podatników rozliczających dochody wspólnie z małżonkiem, kwota utraconych dochodów budżetowych z tytułu tej preferencji wzrastała średniorocznie o około 8%.

Tabela 1. Skutki budżetowe wspólnego opodatkowania małżonków w latach 1993-2012 (w mln zł)

Rok	Wartość preferencji w mln zł	Przyrost absolutny łańcuchowy	Rok	Wartość preferencji w mln zł	Przyrost absolutny łańcuchowy
1993	680	-	2003	3046	1,06
1994	761	1,12	2004	2959	0,97
1995	910	1,20	2005	2740	0,93
1996	1057	1,16	2006	3008	1,10
1997	1220	1,15	2007	3058	1,02
1998	1872	1,53	2008	4054	1,33
1999	2185	1,17	2009	2693	0,66
2000	2597	1,19	2010	2880	1,07
2001	2717	1,05	2011	2979	1,03
2002	2865	1,05	2012	3067	1,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów oraz *Preferencji podatkowej w Polsce w 2010 roku*.

Od początku obowiązywania ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych aż do roku 2009 w Polsce obowiązywała skala podatkowa z trzema progami podatkowymi i była to sytuacja bardziej korzystna dla podatników, gdyż umożliwiała większe obniżenie progresji niż obecnie. W latach 1993-2009 wartość preferencji podatkowych zwiększyła się prawie 6-krotnie, zaś w 2009 w porównaniu z 2008 rokiem, z uwagi na zmianę przepisów podatkowych wprowadzających dwustopniową skalę podatkową, nastąpił spadek wartości preferencji związanej z łącznym opodatkowaniem dochodów małżonków aż o 34%.

Warto także zwrócić uwagę na średnie korzyści podatnika wynikające ze wspólnego opodatkowania, które wynosiły odpowiednio: w 1993 r. – 118,32 zł, w 1994 r. – 123,56 zł, w 1995 r. – 117,92 zł, w 1996 r. – 123,58 zł, w 1997 r. – 132,64 zł, w 1998 r. – 194,92 zł, w 1999 r. – 212,09 zł, w 2000 r. – 238,78 zł, w 2001 r. – 251,34 zł, w 2002 r. – 266,59 zł, w 2003 r. – 281,67 zł, w 2004 r. – 270,95 zł, w 2005 r. – 257,47 zł, w 2006 r. – 315,8 zł, w 2007 r. – 314,06 zł, w 2008 r. – 406,45 zł, w 2009 r. – 272,02 zł, w 2010 r. – 285,04 zł, w 2011 r. – 304,17 zł, w 2012 r. – 318,45 zł.

Najwięcej podatnicy zyskali w 2008 roku, a więc w ostatnim przed zmianą skal podatkowych.

5. Podsumowanie

W artykule przedstawiono warunki jakie muszą być spełnione aby małżonkowie mogli korzystać ze wspólnego opodatkowania dochodów, dokonano analizy przyczyn zmian udziału podatników rozliczających się wspólnie z małżonkiem w stosunku do ogółu podatników oraz ukazano korzyści jakie odnosi podatnik, który rozlicza się łącznie z małżonkiem.

Okazało się, że w sytuacji, gdy jeden z małżonków nie uzyskuje dochodów lub jego dochody są znacznie niższe niż współmałżonka, skorzystanie z łącznego opodatkowania dochodów w znaczący sposób powoduje obniżenie wysokości płacowego podatku, co wpływa korzystnie na sytuację rodziny. Dzieje się tak z uwagi na występującą w opodatkowaniu dochodów osób fizycznych progresję podatkową. Wymiar korzyści, jakie uzyskuje podatnik, zależy przede wszystkim od proporcji i wysokości dochodów współmałżonków. Obecnie obniżenie progresji podatkowej dla małżonków o bardzo zróżnicowanych dochodach nie jest tak korzystne jak przed rokiem 2009 gdy obowiązywała skala podatkowa z trzema przedziałami dochodowymi.

Stałe, duże zainteresowanie łącznym opodatkowaniem dochodów wynika przede wszystkim z chęci obniżenia płaconych przez małżonków podatków, ale także związane jest ze zmniejszeniem formalności związanych z rozliczeniem podatku (małżonkowie wypełniają jeden, a nie dwa formularze), nawet gdy jest to dla małżonków neutralne finansowo. Należy pamiętać, że z uwagi na dość wysoki odsetek podatników, którzy korzystają z możliwości łącznego opodatkowania z małżonkiem (obecnie około 40% ogółu podatników), w znacznym stopniu zostały obniżone wpływy budżetowe z tytułu podatków.

Łączne opodatkowanie dochodów małżonków to jedna z preferencji podatkowych uwzględniona w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, obok ulgi na dzieci oraz opodatkowania osób samotnie wychowujących dzieci, która w istotny sposób przyczynia się dla poprawy bytu rodziny.

Literatura

- Goettel M., *Niektóre aspekty wspólnego opodatkowania małżonków*, „Przegląd Podatkowy” 2001, nr 4, s. 29-30.
- Grabowska A., *Opodatkowanie z małżonkiem*, „Rzeczpospolita”, 09.01.2008.
- Informacje dotyczące rozliczania podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na ogólnych zasadach za lata 1992-2012*, Ministerstwo Finansów, Departament Podatków Dochodowych.
- Piłat K., *Rozliczając się z mężem, można wiele zyskać*, „Rzeczpospolita”, 31.03.2009.
- Pogroszewska M., *Korzystne rozwiązania dla cudzoziemców*, „Rzeczpospolita”, 31.03.2009.
- Preferencje podatkowe w Polsce w 2010*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011.
- Świąch K., *Pozycja rodziny w polskim prawie podatkowym*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. (DzU z 2000 r., nr 14, poz. 176 ze zm.)

Ustawa o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. (DzU z 2001 r., nr 112, poz. 1198).

JOINT TAXATION OF SPOUSES – TAX ALLOWANCE SUPPORTING FAMILY

Summary: Joint taxation of spouses is one of the tax allowances existing in Polish tax system under the rules of Income Tax Act of 26 July 1991. The principle of filing taxes jointly by relatives was in force already in the interwar period. It was also maintained after the Second World War, but it changed its scope. In this paper rules regarding joint taxation of spouses are described. Cases illustrating how both individual and joint taxation affect the tax burden falling on spouses are presented. The paper discusses benefits given to taxpayers who choose this form of taxation and presents its impact on the state budget. Permanent, strong interest in the joint taxation of spouses derives not only from the willingness to lower tax rate, but also in order to limit the formalities related with filing taxes.

Keywords: joint taxation of spouses, income tax, tax allowance.